

дні для відвідування ВНЗ, на виробництво і т.і.), спеціальні школи та гуртки.

Таким чином професійно орієнтоване навчальне середовище створює необхідні умови для ефективного формування навчальних компетентностей особистості.

Список використаних джерел:

1. Трубачева Світлана. Метапредметний аспект формування загальнонавчальних компетентностей учнів в умовах профільного навчання / С. Е. Трубачева // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія «Педагогіка. Соціальна робота». – № 36. – 2015. – С. 183–185.

2. Трубачева С. Е. Метапредметна діяльність старшокласників в умовах профільного навчання / С. Е. Трубачева, О. В. Черноус // Науковий вісник Ужгородського університету. – Ужгород: УЖНУ, 2016. – Вип. 1 (38) – С. 298–302. – (Серія: Педагогіка. Соціальна робота).

3. Заболотня Ю. В. Дидактичне проектування інформаційно-освітнього середовища вищого навчального закладу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец.13.00.09 – теорія навчання [Електронний ресурс] / Ю. В. Заболотня; Криворізький пед. ін-т ДВНЗ «Криворізький нац. ун-т». – Кривий Ріг, 2012. – 20 с. – Режим доступу: <http://www.kdpu-library.ucoz.ru>

4. Каташов А. І. Педагогічні основи розвитку інноваційного освітнього середовища сучасного ліцею: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата пед. наук: спец. 13.00.01 – теорія педагогіки [Електронний ресурс] / А. І. Каташов; Луганський державний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка. Луганськ, 2001. – 20 с. – Режим доступу: <http://www.sportpedagogy.org.ua>

Хоменко Г.В.

аспірант,

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

ВИВЧЕННЯ ПОСТМОДЕРНОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА ФАКУЛЬТАТИВНИХ ЗАНЯТТЯХ

Сучасна школа перебуває на етапі реформування, що вимагає від вчителя звернення до особистісно-орієнтованого навчання, забезпечення таких умов, за яких учень може задовольнити потреби реалізації розумового та творчого потенціалу при всебічному розвитку особистості. Випускник школи повинен володіти не тільки сумою знань, а й вміти користуватися ними практично, володіти навичками критичного мислення. Вирішенню цих проблем сприяє диференціація навчання.

Серед форм диференційованого навчання особливе місце належить факультативам та спецкурсам, адже саме вони, як зазначають дослідники «встановлюють «мости» між загальною освітою та спеціальністю молодшої людини» і є «наймасовішим видом задоволення інтересів учнів» [2, с. 138].

Метою дослідження є спроба узагальнення досвіду використання факультативів у педагогічній практиці загальноосвітніх навчальних закладів, дослідити потенційні можливості та окреслити необхідність впровадження факультативного курсу вивчення української постмодерністської літератури у старших класах.

Питання факультативного навчання є достатньо висвітленим у педагогічній літературі. Над ним працювали такі дослідники, як В. І. Кизенко, Н. М. Логвиненко, Т. В. Шиян та інші.

Кизенко В. І., досліджуючи диференційоване навчання у школі, відзначає значні резерви факультативів, але наявність великої кількості факультативних курсів конкретного спрямування веде до розпорошеності й фрагментарності знань. Дослідник пропонує створити «банк факультативів, який включає певний орієнтований мінімум назв. Під таким банком розуміємо певний їх набір, підпорядкований одній меті – загальному розвиткові підлітків. Ця тема об'єднує зміст факультативних курсів, зумовлює подібність їх структури, а також організацію й методику вивчення» [1, с. 41].

Логвиненко Н. М. доводить, що «факультативні заняття підвищують самостійну пізнавальну активність учнів, поглиблюючи знання, мають виняткове значення для розвитку їхніх наукових і творчих здібностей. А розвиток факультативних курсів у системі поглибленого вивчення літератури має забезпечити свідомий вибір професії і кращу підготовку старшокласників до практичної діяльності у різних сферах культурного життя країни» [3, с. 48].

Факультативне навчання в ЗНЗ покликане розширити кругозір школярів, сприяти розвитку їх інтелектуальних нахилів та творчих можливостей.

Організація факультативного навчання передбачає ряд особливостей. Як і звичайний урок, факультативи бувають різних типів та мають різноманітну структуру, а методика зумовлена метою, функціями та завданнями, що стоять перед кожним конкретним уроком. Для факультативу можливим є вибір форм проведення заняття з врахуванням побажань учнів. Найбільш продуктивними формами науковці називають диспути, дидактичні ігри, конференції, практичні заняття, екскурсії та тематичні зустрічі. Серед методів, що є найбільш ефективними варто відмітити пізнавальну гру, дискусію, бесіду, лекцію та ситуативний контроль. Вибір методів навчання залежить від мети факультативного заняття. Якщо мета – засвоєння нових знань, то найкраще застосовувати пояснювально-ілюстративні методи, зокрема проблемний виклад нового матеріалу. Якщо вчитель прогне розвинути

навички самостійної роботи, то – інформаційно-спонукальний метод із застосуванням прийому евристичної бесіди, а для вирішення цілісних проблемних питань найкраще підійде спонукально-дослідницький метод навчання [1, с. 47-48].

Кизенко В. І. визначає основні принципи факультативного навчання:

- принцип демократизації (його дотримання «сприяє вияву і розвитку в учнів прагнення до самостійності, розкриттю їхніх потенціальних можливостей»);

- принцип спрямованості навчання на розв'язання у взаємозв'язку завдань навчання, виховання і загального розвитку учнів (потреба формування всебічно розвиненої особистості, що реалізується через систему продуманих уроків);

- принцип розвивального і виховального навчання (це принцип взаєморегульованих зв'язків між знаннями, вміннями учні, його адаптацією в суспільство та збереженням неповторності особистості);

- принцип розширення сфери спілкування (дотримання цього принципу передбачає формування групи факультативу з учнів різних класів та, якщо це можливо, різних вікових груп, залучення до керівництва факультативом різних людей, не лише педагогів школи);

- принцип інтенсивного стимулювання прояву особистісного фактора вчителя та учнів (він полягає у виявленні вчителем і учнями своєї вдачі, яскравих, найбільш розвинених позитивних якостей, властивостей, рис, здібностей, таланту тощо, що характеризують людину як індивідуальність) [1, с. 51-56].

Факультативні заняття окрім навчальної мають ще виразно виховне та розвиваюче спрямування. Свобода вибору і відвідування факультативних занять за своїми інтересами та вподобаннями сприяє свідомому ставленню до обраних курсів й підготовки до них. Отже, «основне завдання загальноосвітнього закладу – розвиток особистості та її індивідуальності – вирішується на факультативних заняттях шляхом розширення й поглиблення компетентностей завдяки узагальненню наявного життєвого досвіду й синтезу його з раніше здобутими у процесі навчання знаннями, вміннями та навичками [4, с. 48].

Відтак, залучити учнів до найкращих зразків літератури через розвиток читацьких інтересів найефективніше саме на факультативних курсах літературно-мистецького спрямування. Такі курси доповнюють основний зміст базової програми, задовольняють творчі потреби школярів. Програмою з української літератури передбачено найменше годин на вивчення літератури постмодернізму порівняно з літературою інших періодів. Крім того, вивчення творів постмодернізму припадає на кінець навчального року, коли думки учнів повністю заповнені майбутніми іспитами та планами на подальше навчання. Тому пропонуємо на факультативних заняттях зосередити інтереси учнів на постмодерністській літературі, адже цей період є надзвичайно цікавим та плідним. Це література, яка перебуває ще на стадії свого створення,

отже, літературний процес відбувається на наших очах. Крім того, сучасні письменники часто готові до спілкування з читачами, тому можуть стати безпосередніми учасниками факультативних занять.

Список використаних джерел:

1. Дидактичні засади диференціації навчання в основній школі: монографія / [авт. кол.: В. І. Кизенко, Г. О. Васьківська, С. П. Бондар й ін.] ; за наук. ред. В. І. Кизенка. – К.: Педагогічна думка, 2012. – 216 с.

2. Левашова В. М. Факультативні курси як форма диференціації навчання природничих дисциплін (60-80-ті роки ХХ ст.) // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2015, № 2 (46). – С. 137-144.

3. Логвиненко Н. Факультативи як форма організації та індивідуалізації навчання старшокласників // Українська література в загальноосвітній школі. – 2011., – № 9. – С. 43-48.

4. Шиян Т. В. Формування відповідальності старшокласників у процесі факультативних занять гуманітарного профілю в загальноосвітніх навчальних закладах. Дис. на здобуття наук. ступеня к. пед. наук / Шиян Т. В. – Миколаїв: Миколаївський державний університет ім. В.О.Сухомлинського, 2009. – 230 с.